

1. У процесу објашњавања узрока и последица економских појава, економисти ретко успостављају недвосмислени консензус, из различитих методолошких разлога. Да ли економија, као друштвена дисциплина, може бити вредносно неутрална или је потребно остати на пољу нормативног?

Јован Душанић: Један од проблема владајуће (неолибералне) економске науке јесте настојање да се она од друштвене претвори у егзактну науку (лишену историјске, географске и политичке, а тиме и етичке димензије) и функционише по истим принципима као математика, те да и њене законитости буду универзално примењиве. Неолиберали сматрају како су економија и социјална одговорност неспојиви, те да економија не познаје категорије правичности и морала.

Михаило Гајић: Мислим да ниједна друштвена наука, колико год се научници трудили, није вредносно неутрална. На то утицај има и то што људска бића по својој природи нису компјутерски рационалне и објективне машине, како нам то показују новији увиди из психологије. Међутим, у својим основама, економисти се углавном слажу, на пример: слободна трговина повећава благостање, подстицаји су важни, повећање новчане масе које није праћено повећањем производње изазваће инфлацију итд, али изван оваквих основа мишљења се толико разликују да делује као да не причамо истим језиком. Због тога су и вредносни судови важни за економију.

2. Са питањем позитивне анализе у економији обично је уско повезан тренд високе математизације економских теорија. Колико, по Вама, тај тренд успева да се оправда, са становишта успешне имплементације истих у пракси?

Пише: Јован Душанић и Михаило Гајић
недеља, 24 септембар 2017 11:31

Јован Душанић: За потребе математизације економске претпоставке се вештачки формулишу како би омогућиле математичко решење. Полазећи од таквих претпоставки које у реалности не постоје, умногоме се поједностављује математичко моделирање и омогућава лакше доказивање унапред постављене хипотезе. С друге стране, тако добијени „научни докази“ користе се за формулисање неолибералних економских догми (које се проглашавају аксиомима), а потом и за дефинисање жељене економске политике. Кључна претпоставка од које полази савремена економска наука јесте да је човек хомо економичускоји, у условима слободне конкуренције и пуних информација на тржишту, доноси рационалне одлуке усредсређене на максимизирање сопствене користи. Ни једна од ових претпоставки у стварности не постоји: уместо слободне конкуренције имамо, по правилу, олигополске структуре, ретко ко од учесника на тржишту располаже пуним информацијама, а људи се често руководе неекономским мотивима и понашају нерационално.

Михаило Гајић: За економисте се често каже да су то људи који данас објашњавају зашто се њихова јучерашња предвиђања нису остварила. Или да на исто питање од десет економиста можете чути двадесет различитих одговора. Математизација може бити корисна, али када она постане сврха уместо алата, онда се налазимо у проблему. Технички привид непогрешивости који даје превелика употреба математике и модела може да буде опасан - тако су Ланге и Лернер у дебати о економској калкулацији тврдили да су својим математичким моделом доказали да је она могућа у социјалистичком систему. Истовремено су у социјалистичким привредама стално владале несташице на једној страни и хиперпродукција на другој; такође је и Пол Самјуелсон у свом цењеном уџбенику, пошто се базирао на моделу границе производних могућности, годинама предвиђао да ће привреда СССР-а престићи ону САД-а за неке две деценије (овај рок се продужавао сваким новим издањем уџбеника).

3. Данас су већ чувени примери земаља Скандинавије и Југоисточне Азије као високо развијених, ефикасних привреда. Како се изградња таквих успешних економско-институционалних поредака може објаснити са позиције Ваших теоријских начела?

Пише: Јован Душанић и Михаило Гајић
недеља, 24 септембар 2017 11:31

Јован Душанић: Скандинавске земље су економски високоразвијене - имају узорну демократију и високу социјалноудговорност. У овим земљама учешће јавне потрошње у БДП-у премашује 50%, и највеће је међу чланицама ЕУ, а најмање (око 35%) имају Румунија, Бугарска и балтичке државе.

Интересантан је и случај азијских земаља, које су у дужем временском периоду имале високе стопе економског раста – Јапан, Јужна Кореја и Кина. Све ове земље при модернизацији својих привреда примењивале су такозвани азијски модел кога карактерише: стратегија развоја заснована на извозно оријентисаној индустрији, изузетно висок ниво штедње и инвестирања те постепеносту реформисању привреде. Поред наведеног, ове земље имају и сличан традиционални систем вредности и значајан дефицит демократије (како се она схвата на Западу). Ове земље не само да су развој заснивалена индустрији (у чијем планирању и развоју је држава имала значајну улогу) него су предузимале активне мере да она буде извозно оријентисана. То се реализовало коришћењем протекционистичких баријера уз дозирану либерализацију спољноекономске и девизне сфере. Упоредо са царинским и другим мерама заштите домаћих произвођача, држава је разним инструментима подстицала извоз, где се као изузетно ефикасан показао вештачки одржаван потцењен курс домаће валуте. У периоду интензивног развоја стопа штедње у Јапану и Јужној Кореји износила је око 35%, а у Кини чак 45% БДП-а (у САД, нпр, она износи мање од 10% БДП-а). Брзом привредном успону ових земаља погодовао је и њихов традиционални систем вредности кога карактерише трудољубивост, штедљивост, правичност, спремност на жртвовање, а нарочито изражени колективизам и хијерархијска структура друштва где постоји приоритет општих над индивидуалним интересима, где се више води рачуна о дужностима него о правима. Из последњег проистиче и принцип компромиса, толерантност према разним облицима друштвеног уређења, уважавање алтернатива, потреба за експериментисањем, схватање да за опстанак и општи напредак не треба робовати било којим идеолошким измима. Све наведено се у великој мери односи и на Тајван, Хонг Конг и Сингапур.

Пише: Јован Душанић и Михаило Гајић
недеља, 24 септембар 2017 11:31

Пише: Јован Душанић и Михаило Гајић
недеља, 24 септембар 2017 11:31

